

Het imperialisme en de wereldvoedselcrisis^[1]

Algemeen wordt aangenomen dat de opstanden in Egypte, Tunesi en andere delen van de Arabische wereld verband houden met de stijgende kosten van basisvoedsel. Hoewel de voedselprijzen zowat overal omhoog gingen, werden de hoogste prijzen opgetekend in de derdewereldlanden. Het spreekt voor zich dat naast oorlog honger de beste trigger is voor sociale onlusten.

Zo leidde een broodcrisis naar de Franse revolutie en hield de genocide van 1994, die Rwanda teisterde en te schande maakte, verband met de voedselschaarste na de instorting van de wereldprijs voor koffie, het belangrijkste exportproduct waarvan de hele Rwandese economie afhankelijk was.

In 1999 trok de voormalige Amerikaanse president Jimmy Carter de aandacht op de problemen van landen met een van de landbouw afhankelijke economie maar die niet over de middelen beschikken om hun akkers productief te maken. Hongerige mensen zijn niet vreedzaam. Hij besloot: Vrede blijft een ijdel woord zolang mensen niet voldoende te eten hebben.^[2]

Wereldwijd lijdt ongeveer een miljard mensen chronisch honger en zowat twee miljard zijn ondervoed. Ondervoeding treft ongeveer 30 % van de Afrikaanse bevolking. Naar schatting sterven elk jaar 3,5 miljoen kinderen onder vijf jaar uit ontwikkelingslanden aan ziektes die rechtstreeks aan ondervoeding gerelateerd zijn. In Haiti is de situatie zo erg dat mensen er modder eten.

Desondanks zijn de prijzen tussen juni en december 2010 de hoogte ingeschoten. Zo is bijvoorbeeld de prijs van tarwe aanzienlijk gestegen in Kirgizi (54 %), Bangladesh (45 %), Tadzjikistan (37 %), Mongoli (33 %), Azerbeidzjan (19 %), Soedan (16 %) en Pakistan (16 %). De wereldprijs van mas lag in januari 2011 ongeveer 73 % hoger dan zes maanden eerder. Nog andere basisvoedingsmiddelen kenden soortgelijke astronomische stijgingen.

Verrassend is echter dat er hoegenaamd geen tekort aan voedsel is. Wat de wereld produceert volstaat om heel de mensheid te voeden en zelfs om een deel op te slaan. Zo blijkt bijvoorbeeld dat ... als het graan rechtvaardig zou worden verdeeld, een wereldgraanproductie van iets meer dan 300 kg per persoon ... zou volstaan om iedereen de benodigde 230 kg te geven, wat een voldoende calorie-inname vertegenwoordigt.^[3] Uiteraard vergt een evenwichtig dieet meer dan een adequate calorie-inname uit graan maar er is duidelijk genoeg speelruimte om graan om te zetten in eiwitrijke voeding (bijvoorbeeld door het te gebruiken als voeder in de veeteelt) en natuurlijk wordt er ook voldoende voedsel geproduceerd dat niet rechtstreeks of onrechtstreeks van graan afhankelijk is, zoals groenten.

Het voedsel is echter niet rechtvaardig verdeeld. Om te beginnen wordt naar schatting de helft weggegooid of vernietigd (volgens het Stockholm International Water Institute wordt zoveel voedsel verspild als nodig is om 3 miljard mensen de helft van de wereldbevolking te voeden).

Ten tweede wordt veel meer graan dan nodig afgeleid naar de productie van eiwitrijk voedsel dat wil zeggen: het wordt gevoerd aan dieren ten voordele van hen die het kunnen betalen, en in toenemende mate ook naar de productie van biobrandstoffen. Bovendien is de wereldproductie van graan per hoofd van de bevolking gedaald: in 1980-1985 ging het nog om 335 kg maar in 2000-2005 was de hoeveelheid gedaald tot 310 kg per hoofd. (Dit komt meer gedetailleerd aan bod in het tweede deel van dit artikel dat in het volgende nummer van *Marxistische Studies* verschijnt). Volgens de VN bleef de

productie schromelijk achter bij de groei van de voedselvraag doordat de groei van de productiviteit van de belangrijkste voedingsgewassen tot stilstand is gekomen en de bebouwing van akkerland niet meer toenam.[\[4\]](#)

Al die factoren hebben de ogenschijnlijk voldoende graanproductie veranderd in ernstige tekorten, die op hun beurt hebben geleid tot prijsstijgingen die almaar meer mensen uit de markt hebben verdrongen en tot honger en ondervoeding veroordeeld.

De rekeningen voor voedselimport van de Minst Ontwikkelde Landen schoten tussen 2005 en 2006 met 30 % omhoog en nogmaals met 37 % tussen 2007 en 2008. In 2007 bedroeg die rekening 17,9 miljoen dollar en in 2008 24,6 miljoen dollar. De jaarlijkse voedselimport van de Minst Ontwikkelde Landen kost driemaal zoveel als in 2000, niet door de toename in volume maar door de stijging van de voedselprijzen.[\[5\]](#)

Uit een rapport van 2008 van de Voedsel- en Landbouworganisatie[\[6\]](#) blijkt dat die prijsstijgingen 75 miljoen mensen hebben toegevoegd aan de rangen van de hongerlijdende bevolking en naar schatting 125 miljoen mensen in ontwikkelingslanden in extreme armoede hebben gedreven.

William Rees en Mathis Wackernagel[\[7\]](#) hebben berekend dat onze planeet een jaar en vier maanden nodig heeft om onze totale voedselconsumptie van 12 maanden te regenereren en dat was vr de explosie van biobrandstoffen.

Een aanzienlijk deel van de schuld hiervoor ligt bij de verspillende consumptie van de relatief bemiddelden (inclusief de consumptie van *junk food* door de armen in de rijke landen). Deze bevolkingslaag consumeert immers veel grotere hoeveelheden dierlijke producten dan nodig voor een gezond dieet, wat leidt tot obesitas en andere ziektes. Inderdaad, naar schatting zal n op drie of vijf schoolgaande kinderen uit de rijke wereld sterven aan wat ze eten, aan een sliert chronische stoornissen ten gevolge van overvoeding.[\[8\]](#)

De voedselproductie en de voedselverdeling is meer en meer in handen gekomen van roofzuchtige imperialistische multinationals die enkel uit zijn op winst en uiteraard valt er meer winst te halen uit de gedwongen voeding van de relatief bemiddelde burgers dan uit de bevrediging van de basisbehoeften van de armen uit de rest van de wereld.

Het systeem voor voedselproductie en -verdeling is overgeleverd aan de genade van het kapitalisme met zijn jacht naar winst. Het veroordeelt niet alleen miljoenen mensen tot de hongerdood maar vernietigt ook op massale schaal het milieu, waardoor de volgende generatie zal moeten zien te overleven in apocalyptische toestanden. (Meer over dit punt in het volgende nummer van *Marxistische Studies*.)

De monopolisering van voedsel

Een rechtvaardige voedselverdeling werd de laatste decennia aanzienlijk bemoeilijkt door de wereldwijde monopolisering van de voedselindustrie. Philip McMichael schrijft: De voedselvoorraden zijn heel erg gecentraliseerd vijf ondernemingen controleren 90 % van de internationale graanhandel, drie landen produceren 70 % van de masexport en de dertig grootste kleinhandelaars controleren een derde van de wereldverkoop van kruidenierswaren.[\[9\]](#)

En John Wilkinson schrijft in dezelfde uitgave: De wereldwijde veranderende dynamiek van de vraag en de aanvaarding door de ontwikkelingslanden van het liberale vrije markt-concept [hadden] zich in de meest ontwikkelde kapitalistische landen al voorgedaan [tegen de jaren tachtig]. In de Verenigde Staten werd een berekening gemaakt van het concentratieniveau van de top vier of vijf van de ondernemingen die verantwoordelijk zijn voor de belangrijkste stroomopwaartse input (grondstoffen,

hulpbronnen, energie, meststoffen enzovoort) en voor de stroomafwaartse output (landbouwproducten, verwerking en verkoop). De belangrijkste segmenten halen meer dan 40 % gezien de drempel voor een marktligopolie en vaak zelfs 70-80 %. () Ook de belangrijkste landbouwproducten die op wereldschaal verhandeld worden zijn heel erg geconcentreerd granen en olin, koffie, cacao en bananen. Bovendien wordt een aanzienlijk aandeel van de handel nu georganiseerd en gecordineerd door leidende firmas. Dat is in het bijzonder het geval voor de zogenaamde niet-traditionele exporten (zeevruchten, fruit, groenten, bloemen), die vaak gecontroleerd worden door grootschalige kleinhandelaars. () In kleinere marktsegmenten stellen we zelfs nog hogere concentratieniveaus vast met duopolies en monopolies. (...) De belangrijkste ondernemingen groeien zowel horizontaal (en vormen dan een soort sector) als vertikaal (ze integreren zowel de stroomafwaartse leveranciers als de stroomopwaartse markten van een gegeven industrie). Dat leidt naar concentratie en economische macht in grote delen van het voedselsysteem...[\[10\]](#)

En verder: De omvang van de [monopolistische] ondernemingen is huiveringwekkend. In 2007 afficheerde het voedselverwerkende bedrijf Nestl een winst van 9,7 miljard dollar, dat is meer dan het BBP van 2007 van de vijfenzeftig armste landen. Wal-Mart, s wereld grootste supermarkt, sloot op 31 januari 2009 het belastingjaar af met een winst van 13,3 miljard dollar, meer dan het bbp van 2007 van bijna de helft van alle landen ter wereld, en dat enkel in winst Deze macht over de markt gaat gepaard met de macht om de prijzen te voorspellen (en in zekere mate ook vast te stellen) de politieke sleutel om het handels- en investeringsbeleid van een groot deel van de meer dan honderd landen waarin de grootste ondernemingen opereren, te beinvloeden en met de macht om mogelijke toekomstige concurrenten af te weren.[\[11\]](#)

Een van de grimmigste gevolgen van de monopolisering van de voedselindustrie is dat die monopolies louter door gebruik te maken van hun economische macht het overheidsbeleid kunnen dicteren in de landen waarin ze optreden. Onnodig hieraan toe te voegen dat de eisen van de ondernemingen gericht zijn op meer winst, ongeacht de belangen van en inderdaad, gewoonlijk ten koste van de bevolking die deze overheden zouden moeten vertegenwoordigen.

Onder druk van de belangen van de *agribusiness*[\[12\]](#) hebben de regeringen van de imperialistische landen via het Internationaal Monetair Fonds, de Wereldhandelsorganisatie en de Wereldbank de ontwikkelingslanden Structurele Aanpassingsprogrammas opgelegd. Die programmas zijn in grote mate verantwoordelijk voor de huidige prijsstijgingen van basisvoedsel in de getroffen landen.

Op de Uruguay Round van handelsonderhandelingen in 1986, waar de Wereldhandelsorganisatie het levenslicht zag, ondertekenden verscheidene regeringen een Landbouwovereenkomst, de eerste multilaterale overeenkomst met bindende regels voor de handel in landbouwproducten.

Sophia Murphy schrijft hierover: Het argument dat de voedselveiligheid ketende aan de vrijhandel, klonk ongeveer zo: liberaliseer wereldwijd de landbouwmarkten door de afschaffing van subsidies aan inefficinte producenten; sloop de tariefmuren en maak een einde aan de praktijk van door de overheid gecontroleerde voedselvoorraden. De bevoorrading van de wereldmarkt zal zich dan richten op die plaatsen waar de nood het hoogst is. De wereldvoedselprijzen voor landbouwproducten zullen op hun beurt stijgen, wat goed zal zijn voor de boeren die winstgevend zijn op de markten die niet langer door de overheid worden gesubsidieerd. Terzelfder tijd zullen de consumenten minder betalen: scherpere competitie leidt immers tot grotere productiviteit en daar kunnen de consumenten van profiteren. Ook het milieu zal wel varen bij een grotere concentratie van bepaalde gewassen in landen met het grootste comparatief voordeel[\[13\]](#) en waar privondernemingen het voedsel halen waar het wordt geproduceerd en het brengen waar het nodig is. Zo kunnen die landen waar de overheid in het verleden die rol geheel of gedeeltelijk op zich nam, aanzienlijk besparen op de begrotingsuitgaven[\[14\]](#)

In de praktijk echter bleven de imperialistische landen hun eigen landbouw met talrijke subsidies beschermen terwijl ze de liberalisering opdroegen aan de onderdrukte landen. Massas boeren uit die landen werden door de imperialistische concurrentie naar het bankroet gedreven.

Onder de hoge bescherming van de Wereldhandelsorganisatie en met de ijzeren hand van het Internationaal Monetair Fonds en de Wereldbank werden de onderdrukte landen ook gedwongen af te zien van hun traditie om openbare voedselvoorraden aan te leggen die hen zoals voorheen konden beschermen tegen voedseltekorten. Deze voorraden hielpen de prijzen stabiliseren: bij voedseloverschotten kocht de overheid ze op en kregen de boeren een redelijke prijs, bij onvoldoende productie bracht de overheid ze in circulatie en werden uitzonderlijk hoge prijzen vermeden. Het spreekt voor zich dat deze overheidstussenkomsten de jacht naar maximale winst van de imperialistische landbouw- en voedselmultinationals in de weg stonden. Ze wilden er dan ook zo snel mogelijk van af. Gevolg: de netto voedselinvoerende landen keken tegen 1998 al aan tegen een prijsstijging van 20 % volgens de Voedsel- en Landbouworganisatie.

De Keynesiaanse Joan Robinson had helemaal gelijk met volgende opmerking: Toen Ricardo[\[15\]](#) pleitte tegen protectionisme, steunde hij de Britse economische belangen. De vrijhandel runeerde de Portugese industrie. Vrijhandel voor *anderen* is in het belang van de sterkste concurrent op de wereldmarkten en een voldoende sterke concurrent heeft thuis geen protectionisme nodig.[\[16\]](#)

Een voorbeeld van de invloed van de vrijhandel op de onderdrukte landen vinden we bij Fred Magdoff en Brian Tokar: De Amerikaanse pioniers van de veeteelt op industriële schaal verdrongen heel wat onafhankelijke varkens- en andere veeboeren en gevegeltektekerijen en produceren nu ook in het buitenland. Ze drukken hun productiekosten door: de bouw van zeer grote stallen, de controle en levering van alle voeder en geneesmiddelen; de verplichting voor de werknemers om hoofdzakelijk als landbouwarbeiders te werken, met voor de onderneming voordelige contracten en het doorschuiven van de verantwoordelijkheid voor de mest en ander afval. () Smithfield (Virginia), een onderneming uit de Fortune 500, maakte gebruik van haar macht en haar relaties om een uitbreiding naar Oost-Europa mogelijk te maken. Op enkele jaren tijd concurreerde Smithfield 90 % van de Roemeense en 56 % van de Poolse varkensboeren weg en veroorzaakte sociale ontwrichting en een catastrofe op milieuvlak. De onderneming voert haar bevroren varkensvlees ook uit naar West-Afrika Liberia, Equatoriaal Guinee en Ivoorkust, en ook daar verdwijnen de lokale producenten. Smithfield krijgt exportsubsidies van Polen en verkoopt het vlees aan ongeveer de helft van de prijs die de lokale producenten van Ivoorkust vragen.[\[17\]](#)

In dit geval is het door het imperialisme geproduceerde voedsel goedkoper maar een veelheid aan imperialistische tussenkomsten zoals die van Smithfield heeft de economische activiteit van het doelland wel aan flarden geschoten. Het gevolg is dat een stijgend aantal mensen zich zelfs de lagere prijs voor varkensvlees of andere waren niet meer kan veroorloven.

Professor Jeffery Sachs van de universiteit van Columbia aanvankelijk een enthousiaste aanhanger van de vrijhandel als remedie voor alle kwalen is, gerijpt door ervaring, zo eerlijk en nederig geweest zijn ideeën ietwat bij te stellen en concludeert: De hele kwestie was gebaseerd op het idee dat, als je een einde maakt aan de overheidstussenkomsten voor de armsten van de armen, die markten op de een of andere manier de problemen wel zouden oplossen maar markten kunnen en zullen niet bijspringen als mensen niets meer hebben. En als je alle hulp wegneemt, laat je ze sterven.[\[18\]](#)

De prijzen stijgen niet alleen doordat de overheid werd gedwongen de stabiliseringsmechanismen te ontmantelen maar ook door de rechtlijnige en aloude monopolistische praktijk van prijsbepaling.

Philip McMichael geeft het schrijnende voorbeeld van Mexico: Terwijl de masprijzen na de door NAFTA opgelegde liberalisering van de export vanuit de VS bleven dalen, verdrievoudigde de tortillaprijs in de jaren 1990. En in 2006, toen de wereldprijs voor mas de hoogte inschoot, verdubbelde de tortillaprijs opnieuw. () Aangezien slechts twee voedselverwerkende bedrijven 97 % van de industriële masbloemmarkt controleren en de overheid de voedselsubsidies beknotte, zijn tortillarellen een deel van het politieke landschap geworden. Een loondaling van 10 % als gevolg van de migratie van masboeren die door de massale import zijn verdrongen, wakkeren die rellen verder aan.[\[19\]](#)

Walden Bello en Mara Banera zeggen in dit verband: ... Wat ons intrigeert is hoe deze vraag aan de aandacht van de meeste waarnemers is kunnen ontsnappen: hoe zijn de Mexicanen, die leven in het land waar voor het eerst mas werd verbouwd, in godsnaam afhankelijk geworden van de invoer van mas uit de VS? We kunnen de Mexicaanse voedselcrisis nooit echt begrijpen als we geen rekening houden met het feit dat in de jaren vóór de tortillacrisis het thuisland van de mas door het vrije marktbeleid werd omgevormd tot een land dat mas invoerde, een beleid dat werd gepromoot door het Internationaal Monetair Fonds, de Wereldbank en Washington. De belangrijkste schakel tussen de voedselcrisis, de drugsoorlogen en de massale migratie naar het noorden was de structurele aanpassing.[\[20\]](#)

Die Structurele Aanpassingsprogramma's verboden alle steun aan de boeren en gaven de door NAFTA opgelegde liberalisering vrij spel, met alle tragische gevolgen van dien.

En terwijl de massas overal ter wereld met de hongerdood bedreigd worden, blaken de winstcijfers van de *agribusiness* van gezondheid.

Verspilling

De monopolisering van de voedselproductie en de voedselverdeling gaat hand in hand met de exponentiele uitbreiding van de nodeloze verspilling van voedsel.

In 2005 zond Radio 4 van de BBC een programma uit onder de titel Wat het de aarde kost. Met cijfers van DEFRA[\[21\]](#) en de NFU[\[22\]](#) en met grafieken onthulde het de dagelijkse kolossale verspilling van voedsel in het Verenigd Koninkrijk alleen. 30-40 % van alle geproduceerde voedsel wordt weggegooid. Elk jaar gaat voor 23 miljard euro voedsel verloren op weg van de boerderij naar de koelkasten van de verbruikers. Toevallig is 23 miljard euro ook het jaarlijkse cijfer dat volgens de Verenigde Naties noodzakelijk is om de honger in Afrika uit de wereld te helpen.

Nadat het voedsel in onze koelkasten is beland, wordt er nog meer verspild: gemiddeld voor 488 euro per volwassen Brit per jaar (dat is voor 27 miljard euro per jaar) wordt gewoon weggegooid, meestal omdat de houdbaarheidsdatum is overschreden. Naar schatting gooien de Britse huishoudens elk jaar 6,7 miljoen ton voedsel weg. De helft daarvan was perfect eetbaar bij aankoop.[\[23\]](#)

Al die verspilling heeft te maken met de activiteiten van de voedseldistributiemonopolies, de grote supermarkten. Om te beginnen vernietigen ze zelf aanzienlijke hoeveelheden eetbaar voedsel. In de *Guardian* van 15 april 2005 lezen we: Tesco zegt dat het in 2004 131.000 ton afval gestort heeft, het grootste deel daarvan was voedsel. Sainsburys, dat voedsel verdeelt aan meer dan 400 liefdadigheidsorganisaties, zegt dat het 91.000 ton afval heeft gestort, waarvan minstens 70.000 ton voedsel was.

En dat terwijl Sacha Hall een veroordeling voor diefstal te wachten staat omdat ze zich voor 215,16 pond voedsel, waaronder 100 pakjes ham, heeft toegeigend, afkomstig uit de vuilnisbakken van Tesco in Great Baddow, Essex. Tesco stuurde de politie op haar af. De agenten vielen haar huis binnen en sloegen haar in de boeien. Haar zaak moet nog voorkomen.

Men gaat ervan uit dat de supermarkten in totaal ongeveer 500.000 ton voedsel per jaar naar de vuilnisbak verwijzen. Ondertussen moeten de Britse boeren zelf zowat 30-40 % (in gewicht) van hun oogsten vernietigen omdat de supermarkten smetteloos of gekleurd voedsel of voedsel in alle mogelijke maten en vormen eisen. Maar het afval van de boeren wordt ten minste nog ondergeploegd en belandt niet op het stort. Niettemin betekent het een enorme verspilling van water, meststoffen en grond die nodig waren om dat voedsel te produceren.

Zelfs de huishoudelijke verspilling is grotendeels te wijten aan de supermarkten: met het oog op winst moedigen ze hun klanten aan teveel te kopen en vaak stempelen ze onrealistische houdbaarheidsdata op de producten die ze te koop aanbieden.

Verspild voedsel kost een gemiddeld huishouden zowat 41 euro per week. Het is misschien maar een kleine verdienste van de huidige economische crisis en van de besparingen waaraan het kapitalisme de Britse bevolking onderwerpt, maar niettemin een verdienste: de verspilling zal drastisch gekortwiekt worden maar wie weet gaan dan misschien onze supermarkten failliet!

De verspilling van voedsel is uiteraard geen zuiver Brits verschijnsel, ook al beweert de *Mail on Sunday* dat Groot-Brittanni de wereldranglijst aanvoert.

De Voedsel- en Landbouworganisatie schat dat wereldwijd een derde van alle geproduceerde fruit en groenten nooit de klant bereikt: het gaat teloor op de akkers, in de opslagplaatsen of onderweg of het wordt aangevallen door uitgehongerde horden schimmels, insecten en knaagdieren. 30 % van Indias verse producten bederft, terwijl de verliezen na de oogst van fruit en groenten volgens het World Vegetable Center in sommige Afrikaanse landen kan oplopen tot 50 %.

Volgens dat centrum worden ongeveer 4.600 calorïen per persoon per dag geproduceerd, maar slechts 2000 daarvan belanden ook werkelijk in onze mond. [\[24\]](#)

Tabel 1. Geproduceerde calorïen en calorïen die werkelijk worden verbruikt

	Dagelijkse calorïen per hoofd van de bevolking	
Geoogste eetbare gewassen	4600	
MIN verlies na de oogst	-600	4000
MIN dierenvoer	- 1700	2300
PLUS vlees en zuive	+500	2800
MIN verlies en verspilling tijdens de distributie en door de huishoudens		2000
Beschikbare calorïen per hoofd van de bevolking	-800	2000

Julian Cribb merkt hierbij op: Een wereld waarin een miljard mensen met honger naar bed gaat, gooit genoeg voedsel weg om [\[25\]](#)

Biobrandstoffen

Bovenstaande tabel houdt geen rekening met de biobrandstoffen, anders zou het er nog dramatischer uitzien.

Toch zijn deze brandstoffen de grote blanke hoop van de imperialistische landen met het oog op de slinkende reserves fossiele brandstoffen. Zij stellen zich de vraag: Wat als de olie op is?

President Bush engageerde zich ten volle voor de biobrandstoffen. In 2007 werd in het Amerikaanse Congres de Energy Independence and Security Act (wet op de energieonafhankelijkheid en -veiligheid) goedgekeurd. Deze wet moest het makkelijker maken om de Amerikaanse productie van biobrandstoffen op te drijven van 21,3 miljard liter in 2007 tot meer dan 163,6 miljard liter in 2022.

Het heeft er alle schijn van dat Obama in de voetsporen van Bush zal stappen. Elke kans om op dit beleid terug te komen werd meteen weggewuifd, hoewel wetenschappers over heel de wereld de alarmklok luidden.

In 2008 werd 30 % van de Amerikaanse mas verwerkt tot ethanol. Dat moet sowieso invloed hebben gehad op de wereldprijs van mas, vermits de VS de belangrijkste exporteur zijn. Vermoedelijk is veel van de grond die de imperialistische concerns opkopen in uitgestrekte gebieden in de Filippijnen, Cambodja en Madagaskar bedoeld voor de productie van biobrandstoffen.

De helft van de Braziliaanse suikerrietplantages zijn overgeschakeld op de productie van biobrandstoffen. Ook Europese ondernemingen zijn hierbij betrokken. Volgens Action Aid hebben Europese ondernemingen zich al verzekerd van ten minste 5 miljoen hectare grond (of hebben ze opgeist) voor de productie van industriële biobrandstoffen in ontwikkelingslanden.[\[26\]](#) Dat is een gebied ter grootte van Denemarken.

Maar zij die biobrandstoffen beschouwen als het middel ter compensatie van het verlies van de energievoorraden na de oliepiek (als het al niet zover is), zullen van een kale reis thuiskomen. In haar *Briefing Paper* nr. 114, Nog een ongemakkelijke waarheid: hoe het biobrandstoffenbeleid de armoede verergert en de klimaatverandering versnelt rekent Oxfam uit dat, zelfs als we de volledige wereldvoorraad koolhydraten (graan en suiker) zouden inzetten voor de productie van biobrandstoffen, dit nog maar 40 % van de wereldconsumptie van olie zou kunnen vervangen.[\[27\]](#)

Action Aid schat ook dat, als de huidige trends zich doorzetten, de verwerking van voedsel tot biobrandstoffen de voedselprijzen zodanig zal opdrijven, dat het aantal mensen dat honger lijdt met de helft zal stijgen, namelijk van 1 miljard naar 1,5 miljard.

Lester Brown verklaarde aan *New Scientist* dat we met de hoeveelheid mas, nodig om de tank van een SUV n keer met bioethanol te vullen, n persoon een jaar lang zouden kunnen te eten geven.[\[28\]](#)

Maar aangezien de vraag naar petroleum van de bezitters van gemotoriseerde voertuigen en van de agressieve imperialistische regeringen die hun oorlogstuig willen aandrijven een rele vraag is, dat wil zeggen, een vraag die geschraagd wordt door baar geld, zullen die eisen het in een kapitalistische wereld altijd halen van de voedselisen van de armen!

Ella Rule is vice-voorzitter en secretaris voor internationale betrekkingen van de Marxistisch-Leninistische Communistische Partij van Groot-Brittanni.

Het tweede deel van dit artikel verschijnt in *Marxistische Studies* nr.97/2012.

Noten

[1] Dit artikel verscheen in het tijdschrift *Lalkar* van mei-juni 2011. Zie: www.lalkar.org/issues/contents/may2011/food.html. Het vervolg van dit artikel verscheen in juli-augustus en publiceren we in het volgende nummer van *Marxistische Studies*.

[2] Jimmy Carter, First step to peace is eradicating hunger, *International Herald Tribune*, 17 juni 1999.

[3] Fred Magdoff en Brian Tokar, Agriculture and food in crisis: an overview, in hun boek *Agriculture and food in crisis*, Monthly Review Press, New York, 2010, p. 12.

[4] VN, *World Economic Situation and Prospects 2009*, p. 48.

[5] *Idem*, p. 7-8.

[6] FAO, *Briefing Paper: Hunger on the rise*, 2008.

[7] William Rees en Mathis Wackernagel, Ecological footprints and appropriated carrying capacity in A.M. Jansson e.a. (red.) *Investing in natural capital: the ecological economics approach to sustainability*, Island Press, Washington, 1994.

[8] Julian Cribb, *The coming famine*, University of California Press, Los Angeles, 2010.

[9] The world food crisis in historical perspective in Magdoff en Tokar, *op.cit.*, p. 62.

[10] The globalisation of agribusiness in Magdoff en Tokar, *op.cit.*, p. 157-8.

[11] *Idem*, p. 111.

[12] Agribusiness: de gehele productiestroom van agrarische bedrijven, inclusief opslag, transport, handel, verkoop aan de consument en inclusief de toeleverende en ondersteunende bedrijven. Het begrip agribusiness overlapt met het begrip primaire sector, dat wordt omschreven als het geheel van producerende bedrijven in de landbouw, tuinbouw, visserij en grondstofwinning.

[13] Comparatief voordeel: economisch begrip dat zegt dat een land zou moeten specialiseren in de productie en export van die goederen en diensten die het efficiënter (d.w.z. tegen een lagere kostprijs) kan produceren dan andere goederen en diensten (die het dan moet invoeren). De wet van *comparatief voordeel* zegt dus dat twee landen allebei voordeel kunnen halen uit de handel als ze dezelfde goederen kunnen produceren tegen een *verschillende relatieve* kostprijs. Zelfs als het ene land efficiënter is in de productie van alle goederen (absoluut voordeel), dan kan het nog voordeel halen uit de handel met een minder efficiënt land, zolang ze een verschillende relatieve efficiëntie hebben.

[14] Free trade in agriculture: a bad idea whose time is done in Magdoff en Tokar, *op.cit.*, p. 105.

[15] David Ricardo (19 april 1772 11 september 1823) was een Brits econoom. Hij wordt beschouwd als een van de eerste systeemdenkers in de economie. Met Thomas Malthus en Adam Smith behoort hij tot de invloedrijkste klassieke economen.

[16] What are the questions?, in *Collected Economic Papers*, Vol. 5, Bas Blackwell, Oxford, 1979, p. 1-29.

[17] Magdoff en Tokar, *op.cit.*, p. 21-22.

[18] Geciteerd in Celia W Dugger, World Bank Neglects African Agriculture, Study Says, *New York Times*, 15 oktober 2007.

[19] *Op.cit.*, p. 63-64.

[20] Walden Bello en Mara Banera in Magdoff and Tokar, p. 39-40.

[21] DEFRA: Department for Environment, Food and Rural Affairs, het ministerie dat verantwoordelijk is voor de bescherming van het milieu, voor de productie van voedingsmiddelen, voor de landbouw en de visserij en voor de plattelandsgemeenschappen in het Verenigd Koninkrijk.

[22] NFU: National Farmers Union, de grootste landbouwersorganisatie voor Engeland en Wales.

[23] Zie Sean Poulter, Britain, the worlds most wasteful nation, *Mail on Sunday*, 17 maart 2007.

[24] Zie Julian Cribb, *op.cit.*, p. 70.

[25] *Idem*, p. 71.

[26] Tim Rice, Meals per gallon, Action Aid, Londen, 2010.

[27] Oxfam, *Briefing Paper* nr. 114, 25 juni 2008.

[28] Zie Fred Pearce, Fuels gold: big risks of the biofuel revolution, *New Scientist* nr. 2570, september 2006.